

Kulturhistorisk förstudie

Vindkraft på höglandets hjässa, del II

Kulturhistorisk förstudie, del II inför planerade
vindkraftsområden

*Almesåkra och Bringetofta socknar i Nässjö kommun
Jönköpings län*

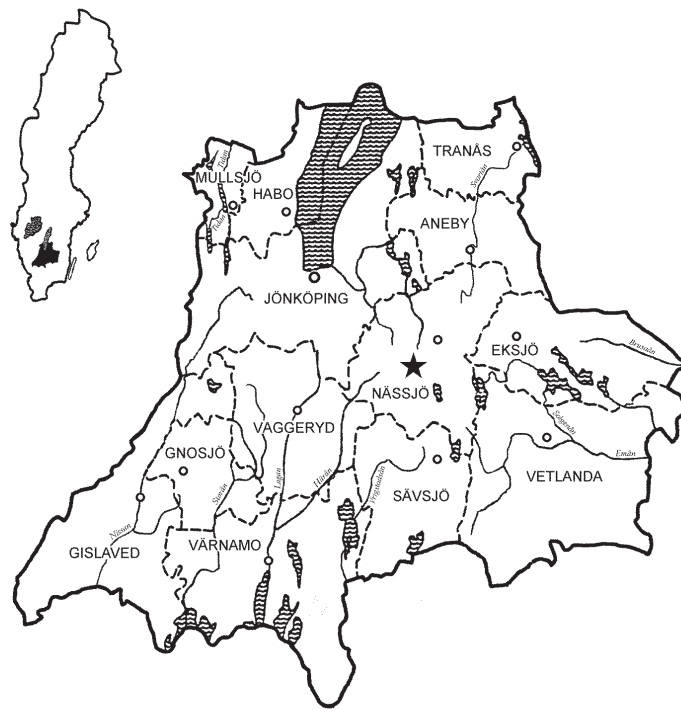

Kulturhistorisk förstudie

Vindkraft på höglandets hjässa, del II

Kulturhistorisk förstudie, del II, inför planerade vindkraftsområden

*Almesåkra och Bringetofta socknar i Nässjö kommun
Jönköpings län*

Rapport, foto och ritningar: Ådel V. Franzén

Grafisk design: Anna Stålhammar

Tryckning och distribution: Birgitta Blomkvist och Marita Tidblom

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping

Tel: 036-30 18 00

E-post: info@jkpglm.se

www.jkpglm.se

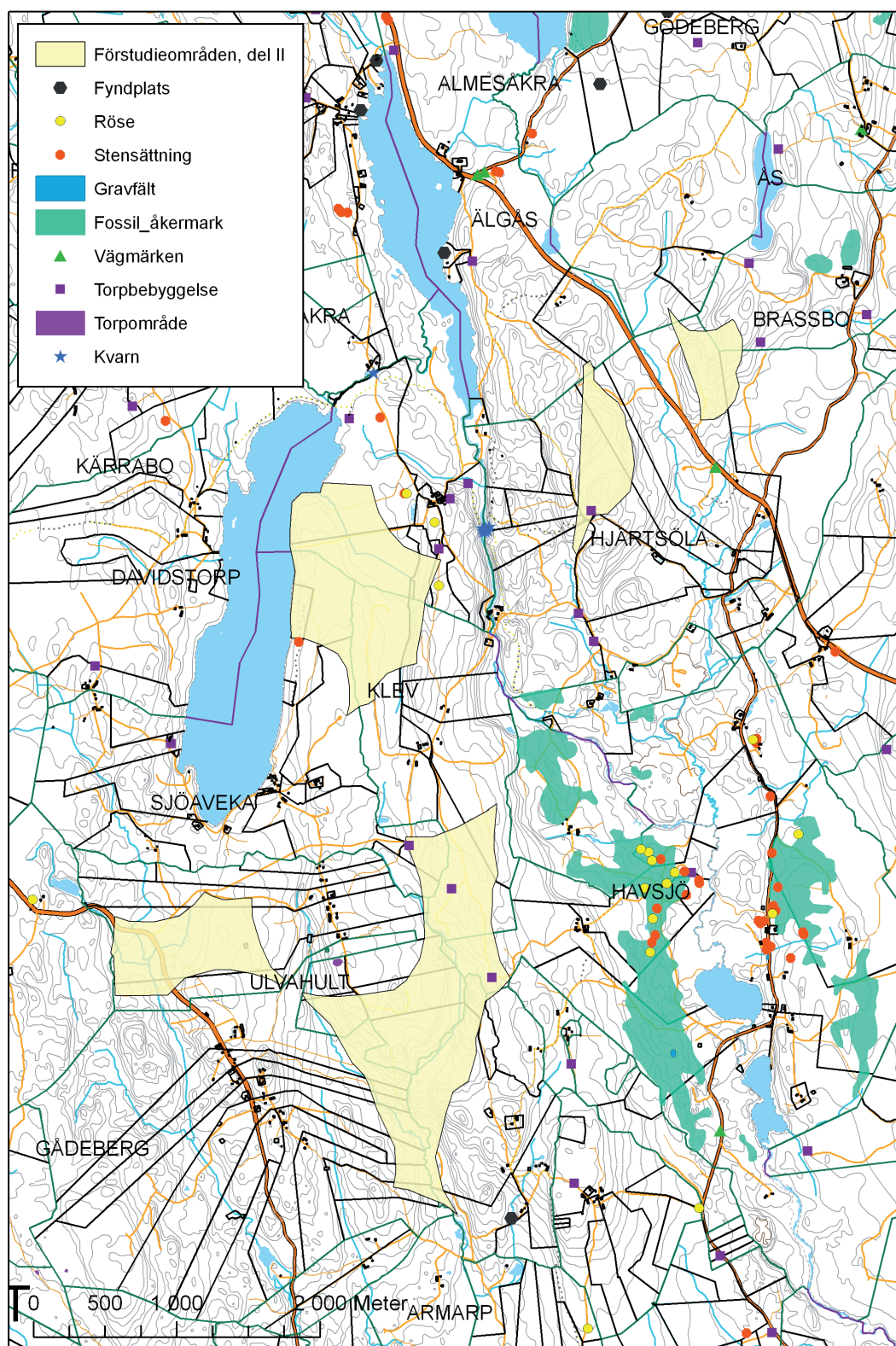
Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor är återgivna enligt tillstånd:

Ur karta © Lantmäteriet. Medgivande MS2007/04833.

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2008

Innehåll

Inledning, syfte och omfattning.....	5
Bedömning och resultat.....	5
Sammanfattande kommentar, åtgärdsförslag	9
Administrativa uppgifter.....	10
Referenser.....	11
Otryckta källor.....	11
Tryckta källor.....	11
Internetkällor	11
Figurförteckning.....	12

FIGUR 1. Utdrag ur ekonomiska kartans blad 6E 6f, 6E 6g, 6E 5f, 6E 5g.

Inledning, syfte och omfattning

Under oktober månad 2008 genomförde Jönköpings läns museum en kulturhistorisk förstudie över fem områden för eventuell vindkraftetablering. Områdena var belägna i Almesåkra och Bringetofta socknar, Nässjö kommun. Förstudien hade föregåtts av del I, som omfattade ett ca 10 km² stort område vid byn Klappa m.fl. fastigheter. Fält- och rapportansvarig var vid båda delstudierna antikvarie vid läns museet, Ådel V. Franzén. De nu studerade områdena är mellan 0,5 till 1,5 km² stora och ligger utspridda på en ca 6 x 4,5 km² stor yta väst och nordväst om Bodafors samhälle (FIGUR 1). I samband med förstudiens del I gjordes genomgång av fornlämningsbild och arkivmaterial samt en landskapshistorisk analys utifrån bl.a. äldre kartor. Denna analys omfattade även de nu aktuella områdena. Den landskapshistoriska analysen har således gjorts i del I.

Denna del II av förstudien syftar till att fastställa vilka områden som bör gå vidare till arkeologisk utredning och omfattar resultaten av den översiktliga fältbesiktningen. Det skall understrykas att den fältbesiktning som genomfördes den 30 oktober endast var översiktlig och bestod av inventering från bilfönster, respektive korta promenader i fält för att få en uppfattning om områdenas markförhållanden och topografiska karaktär. Icke desto mindre framkommer ofta nya fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar i samband med de översiktliga fältbesiktningarna. Så var fallet även denna gång.

Lägena för de planerade vindkraftsverken samt vägarna dit har inte ritats in i det kartunderlag som läns museet fått. Det gör att områdena har värderats i sin helhet. En konkretisering av vindkraftsverken och vägnas lägen kan komma att snäva in de föreslagna utredningsområdena ytterligare.

Bedömning och resultat

Område 1

Området är beläget dels i sank och oländig terräng, dels i torr och höglänt skogsmark. Vid översiktlig besiktning i området kunde konstateras förekomst av fossil åkermark i form av röjningsrösen. I åkermarken fanns ett par större röjningsrösen som troligen indikerar torpbebyggelse, ett av rösena kan vara ett spismursröse.

Arkeologisk utredning, etapp I, föreslås inom markerat område på karta, FIGUR 6.

Område 2

Området är mestadels beläget i torr och höglänt skogs- och odlingsmark. Tre torplämningar har sedan tidigare markerats ut i områdets nordöstra del. Vid besiktning i området kunde konstateras att det inom det nordöstra torpområdet även fanns röjningsrösen som

FIGUR 2. Stenmur av odlingssten nerkastad i sluttning. Från södra delen av område 2. Foto: Ådel V. Franzén.

FIGUR 3. I Lagaskifteskartan över Klev från 1849 finns torpet Svenstorp med bebyggelse, åkrar och ängsmark. I dag finns ingen bebyggelse på platsen, men spåren finns kvar i landskapet. Platsen, som ligger inom den östra delen av område 2, har registrerats som fornlämnning, raä nr 159, Bringetofta socken.

troligen är av äldre karaktär och speglar förhistorisk eller medeltida odling (FIGUR 4). En möjlig grav i form av en rund stensättning finns i området.

I sydöstra delen av område 2 framkom husgrunder och områden med röjningsrösen. Ett av områdena låg i halvöppen betesmark och utgjorde troligen rester efter odlingsmarken till ett torp. I ett annat område var röjningsrösen av äldre, förhistorisk eller medeltida karaktär.

Arkeologisk utredning, etapp 1, föreslås av hela område 2 (FIGUR 6).

Område 3

Området präglas i den norra delen av sankmark, men i den mellersta och södra delen av torrare partier. Den omgivande fornlämningsbilden domineras av rösen och stensättningar och pekar mot ett landskapsutnyttjande under bronsålder och äldre järnålder.

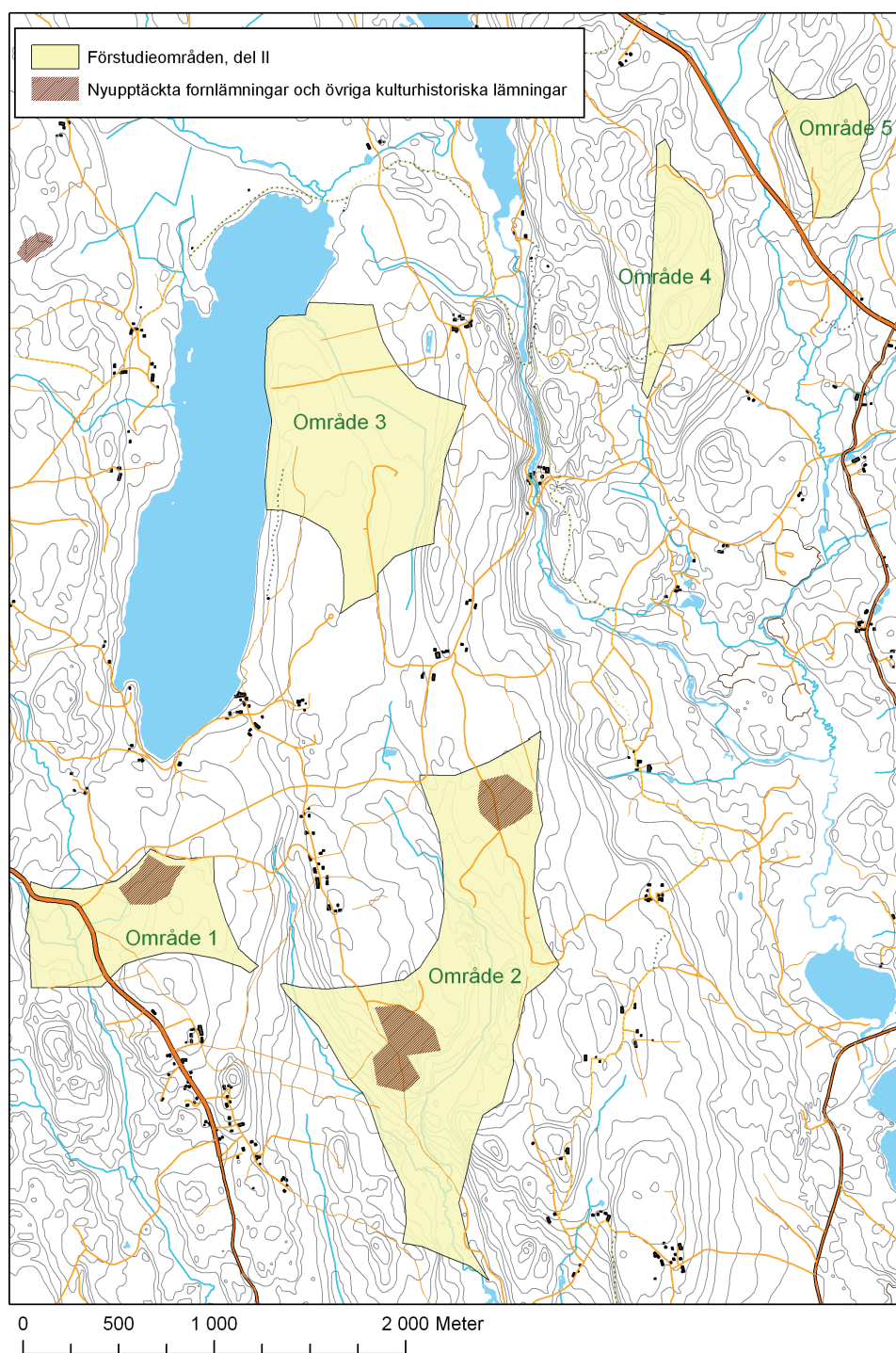
Arkeologisk utredning, etapp 1, föreslås av den del av område 3 som markerats på kartan, (FIGUR 6).

Område 4 och 5

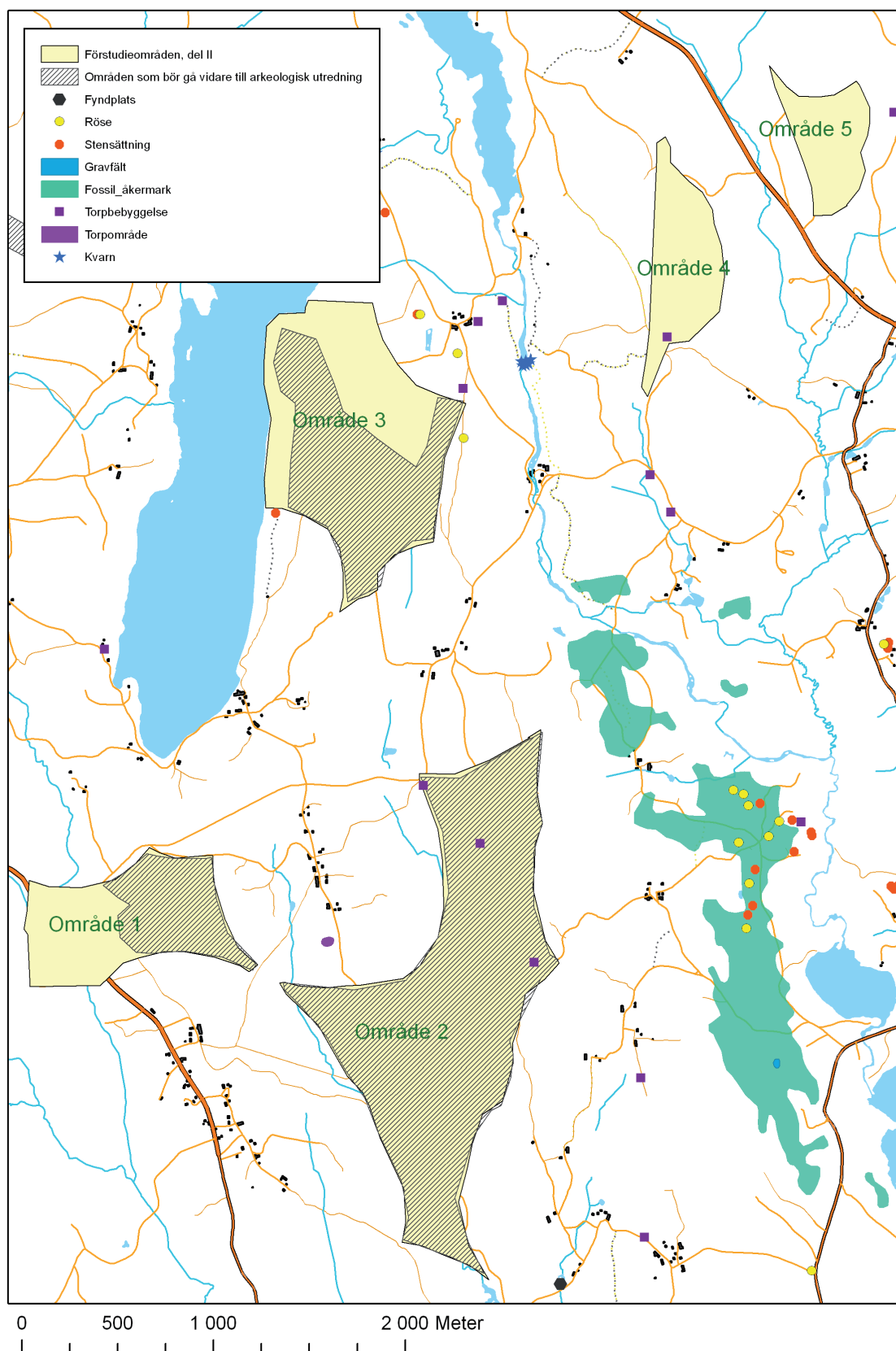
Områdena är belägna i kuperat och höglänt terräng och har karaktär av otillgänglig utmark. Det är läns museets bedömning att ingen arkeologisk utredning behöver göras i område 4 och 5 (FIGUR 6).

FIGUR 4. Röjningsröse beläget inom ett ca 1 ha stort område med fossil åkermark inom område 2.

FIGUR 5. I samband med den översiktliga inventeringen hittades nyupptäckta fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar inom ett par av delområdena.

FIGUR 6. Områden som bör gå vidare till arkeologisk utredning, etapp 1.

Sammanfattande kommentar, åtgärdsförslag

Sammanfattningsvis kan konstateras att tre av de fem områdena behöver utredas arkeologiskt helt eller delvis. Den arkeologiska utredningen etapp 1, består av inventering i fält samt beskrivning och inmätning av nyupptäckta fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar. Det kan även bli aktuellt med förnyade studier av äldre kartmaterial för att sätta in nyupptäckta lämningar i ett landskapshistoriskt perspektiv. Inventeringen kan utgöra ett underlag när det gäller att hitta områden för vindkraftverkens etablering. Alternativt, om Södra Vindkraft presenterar ett kartunderlag med de föreslagna vindkraftverken och vägdragningarna konkretiserade, kan ytan för den arkeologiska utredningen troligen avgränsas ytterligare.

Administrativa uppgifter

Jönköpings läns museums dnr: 197/08
Beställare: Södra Vindkraft AB
Rapport- och fältansvarig: Ådel V. Franzén
Fältarbets tid: 2008-10-30
Län: Jönköpings län
Kommun: Nässjö kommun
Socknar: Almesåkra och Bringetofta sock-
nar
Belägenhet: Ekonomiska kartans blad: 6E 6d,
6E 6e, 6E 6f, 6E 5e, 6E 5f,
..... 6E 5g

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv.

Referenser

Otryckta källor

Digitala ekonomiska kartan

Tryckta källor

Vestbö-Franzén, Ådel, 2008. *Håll i batten. Vindkraft på höglandets hjässa. Kulturbistorisk förstudie del 1, inför planerad vindkraftspark vid Klappa, Almesåkra, Bringetofta och Malmbäcks socknar., Nässjö kommun, Jönköpings län*, Jönköpings läns museum, Arkeologisk rapport 2008:39. Jönköping.

Internetkällor

Lantmäteriets Arkivsök: Bringetofta socken 06-BTO-35 Klev, Laga skifte, 1849.

Figurförteckning

Figur 1. Förstudieområden. Utsnitt ur ekonomisk karta	4
Figur 2. Stenmur av odlingssten, område 2. Foto: Ådel V. Franzén	5
Figur 3. Utsnitt ur Lagaskifteskarta över byn Klev	6
Figur 4. Röjningsröse inom område 2. Foto: Ådel V. Franzén	6
Figur 5. Nyupptäckta fornlämningar	7
Figur 6. Områden som bör gå vidare till arkeologisk utredning	8

Denna, del II av *Vindkraft på höglandets hjässa* berör de fem områden som är belägna öster om det större sammanhängande området Klappa som analyserades i del I. I de nu studerade områdena finns fossil åkermark och sentida bebyggelse lämningar.